

A pártpolitikai munka fejlesztésének további feladatai a központhadtáp szervezeti korszerűsítésének jegyében

*Dr. Sándor György ezredes
a hadtudományok kandidátusa*

A központhadtáp állandó harcckészültségének biztosításában a háborús feladatokra történő felkészítésében a szervezetek kiképzésében és fejlesztésében az elmúlt évek során is nélkülözhetetlen szerepet játszottak a pártpolitikai szervek. Mindennapi munkájukkal egyfelől kedvező politikai légkört teremtettek, a soronlevő feladatok politikai előkészítése, az állomány körében kifejtett tevékenységük révén. Másfelől maguk a pártpolitikai szervek is fejlődésen mentek át. Tovább tisztázódtak funkcionális kötelmeik, személyi és szervezeti változtatásokkal, új intenzívebb képzési rendszerekkel alkalmasabbá váltak a rájuk háruló feladatok elvégzésére. Különösen kiemelkedő szerepet játszottak az elmúlt évek során megszervezésre kerülő gyakorlatok és bemutató foglalkozások, amelyek a legkorszerűbb harceljárások alapján módot és lehetőséget nyújtottak feladataik további pontosítására, funkcionális kötelmeik gyakorlására. Az így nyert tapasztalatok – amelyek egy részére még visszatérünk – tovább gazdagították a hadtápnál folyó pártpolitikai munka egészét és segítséget nyújtottak korábban tisztázatlan kérdések helyesebb értelmezésében, néhánynak végleges elrendezéséhez.

Ezzel párhuzamosan, a néphadsereg korszerűsítésének, a harceljárások fejlődésének függvényeként tovább folyt a központhadtáp erősítése, élet, működőképességének növelése. A HM direktívában megfogalmazott céloknak megfelelően ez alapvetően a meglévő szervezetek képességének, védettségének, mozgékonyságának vezetetttségének, felkészítésének és kiképzésének eredményeként történt. Ugyanakkor napirendre került egy, a meglévő rendszer kritikus felülvizsgálata, amely tudomásul vette, hogy a további minőségi változások csak racionális, új megközelítés eredményeként biztosíthatók.

Ennek részletes kifejtését a többi tanulmány tartalmazza, a fentiek megenlítése azonban azért elkerülhetetlen, mert ezek figyelembevétele teszi érthetőbbé a pártpolitikai szervek soronlevő fejlesztésének szükségességét és irányát. Annak számbavételét, hogy az elért eredmények felhasználásával, a jól bevált és a gyakorlat által igazolt formák és módszerek folyamatosságának biztosítása mellett, melyek azok a kérdések, amelyeket a megváltozó helyzetben a pártpolitikai munka szervezésében új, más módon kell értelmeznünk, megoldanunk.

A változások szüksége mellett szerencsésnek minősíthetjük, hogy az elmúlt évek során kifejtett erőfeszítéseink révén a lehetőségeink is jobbak, van mire

támaszkodnunk. Ebben legfontosabbnak tartjuk, hogy a pártpolitikai apparátus tevékenységében az állandó harcckészültség politikai biztosítása érezhetően fejlődött, kiegyensúlyozott állapotok, szilárd politikai helyzet jellemzi szervezeteinket. Különösen pártunk XII. kongresszusát követően, az egyre nehezebbé váló belső és ugyancsak bonyolultabb külső körülmények közepette magas színvonalú eszmei-ideológiai munkával, kellő hatékonysággal oldották meg feladataikat és eredményesen járultak hozzá a harcckészültség korszerűsítésével, a mozgósítási rendszer fejlesztésével kapcsolatos munkához.

Egyidejűleg szervezeteinkben végrehajtásra kerülő harcckészültségi ellenőrzések és gyakorlatok kellő alkalmat nyújtottak arra, hogy áttekintsék a pártpolitikai munkára vonatkozó terveket, tovább pontosítsák azokat és megteremtsek az átmenetnek szükséges nélkülözhetetlen feltételeket.

Mindez azzal is együtt jár, hogy megszilárdultak a pártpolitikai munkára vonatkozó és a politikai fősoportfőnök követelményeiben megszabott ismeretek és jártasságok. Tovább gazdagodtak az egyes hadtápszervek és tagozatok alaprendelgetését közvetlenül segítő munkaformák.

A nagy volumenű tartalékos tovább és átképzés politikai munkájának forgatagában növeltük a tartalékos pártpolitikai munkások felkészültségét, összszokottságát, javítottuk összetételük oly fontos mutatóit, mint a felkészültség, rátermettség, kor és rendfokozati arányok.

Széleskörű tapasztalatokra tettünk szert a pártszervezetek megalakítására és működése tekintetében és kellő előrelátással rendelkezünk bonyolult, háborús körülmények közötti tevékenységükre. Ugyanakkor több valóságos nehézség miatt nem sikerült a felkészítési és gyakorlatok adta keretek között a háborús felépítés és működés szervezeti és személyi feltételeit maradéktalanul rögzíteni. Ennek hátterében olyan számbaveendő és az erre vonatkozó útmutatásokat felülbíráló tényekkel kell szembenéznünk, amelyek a jelenlegi összekovácsolási, mozgósítási követelmények és lehetőségek közötti eltérésekből fakad. Az az igény, hogy a pártszervezetek ezekcn a gyakorlatokon a háborús szervezeteknek és működésnek megfelelően kiépüljenek és a vezetőség, a titkár személy-szerint rögzítésre kerüljenek a központ- és tábortápszerveiben azzal a módosítással volt megvalósítható, hogy többségében a tartalékos tisztek és tiszthelyettesek köréből kerültek kiválasztásra. Ugyanis egy szervezet egy időben történő gyakoroltatásra legtöbbször egyéb előírások és szükségletek miatt ritkábban, vagy olyan rövid időben kerül sor, amely nem teszi lehetővé a fenti követelmények érvényesülését. Minden bizonnyal ezzel a jövőben így kell majd számolnunk és a harcckészültségi tervekbe a parancsnoki kiképzésre behívottak köréből kell rögzíteni a pártvezetőségek és titkárok személyét. Ez nem jelent egyébként lényeges eltérést, hiszen a tartalékos állomány körében a párttagok döntő, túlnyomó többsége a tartalékos tisztek köréből kerül ki. Ezeket természetesen később ki kell egészíteni a teljes állományt figyelembe véve. Hasonló tapasztalatokkal rendelkezünk a KISZ-szervezetekre vonatkozóan. Helyesnek és igazoltnak látszik az a feltevésünk, hogy a hozzánk lebiztosított állomány életkora, e kategóriák polgári életben látható szervezettsége miatt elsősorban az összefegyvernemi alegységekben és csapatoknál van realitása a KISZ-szervezetek megalakításának, a szakcsoportoknál valószínűbb KISZ-csoportok működtetése.

E problémakör másik az előbbivel szoros kapcsolatban levő megnyilvánulása a tartalékos tisztek és így a tartalékos politikai állomány nagy fluktuációja. Ennek mértékét jól szemlélteti a Tábortápszervezeteinél a tartalékos poli-

tikai állomány elmúlt 5 éves mozgása. Öt év alatt 1977–1982. között a teljes állomány 31⁰/₀-a, 85 fő került kicserélésre. A változás legfőbb oka a kiöregedés (46⁰/₀), valamint a lakóhely változás (35⁰/₀) volt. A jelenlegi, javuló összetétel mellett is a jövőben megközelítően hasonló arányú mozgás várható, amely a felkészítés, a készenlét tekintetében számba veendő.

Nem hagyhatjuk végül figyelmen kívül azokat a változásokat sem, amelyek a tartalékos állomány és ezen belül a tisztai állomány felfogásában, magatartásában végbemegy. Az általánosan rendben levő állapotok mellett egy-egy alkalommal és egy-egy közösségben érzékelhető a honvédelem fontosságának és szükségességének egy alacsonyabb szintű átélése. Minden bizonnyal mögötte meghúzódnak, azok a társadalomban és a közvéleményben uralkodó nézetek, felfogások, amelyek az egyre nehezedő külső és belső helyzettel, növekvő elfoglaltságukkal, jövedelmüket fenntartó kiegészítő tevékenységükkel függnek egyrészt össze, másrészt amelyek a honvédelem, a hadsereg megítélésében a legutóbbi évek változásai, a bonyolultabb, feszített időszak magával hozott. Ezért is ma és a jövőben igen fontosnak ítéljük meg a tartalékos állomány körében kibontakozott honvédelmi nevelőmunkát a polgári életben általában, a szolgálat, a gyakorlatok során pedig különösen.

A fentiek előrebocsátását követően vizsgáljuk meg a szervezeti korszerűsítés milyen változtatásokat igényel a központi hadtáp pártpolitikai munkájának szervezetében, felépítésében és irányításában.

I.

A központi hadtáp pártpolitikai szerveinek felépítése a korszerűsítés függvényében

a) A szervezetek korszerűsítése egyidejűleg több síkon történik. Elsőnek a változásokat kísérjük nyomon, amelyek a meglévő szervezeti keretek megőrzésével, annak határain belül történnek. Ezek elsősorban is a működőképesség növelésével és az adott szervezet alkalmazási lehetőségének bővítésével, a mozgékonyág és védettség, a technikai felszereltség további erősítésével vannak kapcsolatban.

Az ennek során jelentkező feladatok megértését és a pártpolitikai okmányok szükséges átdolgozását tekinthetjük elsődleges és azonnal végrehajtásra kerülő feladatnak.

Másodikként kellő megfontolás alapján vizsgálni és ahol szükséges módosítani kell a politikai biztosítás személyi feltételeit is. Ezen belül különösen fontossá vált az egészségügyi szervezetek pártpolitikai állományának mennyiségi és minőségi növelése.

A gyakorlatokon szervezett tapasztalatok, valamint az egészségügyi intézetekre háruló egyre nagyobb követelmények arra hívták fel a figyelmet, hogy az egészségügyi szervezetek alap-intézeteiben – amelyekből a legtöbb van – javítani kell a személyi feltételeket. Ezt az teszi elsősorban is szükségessé, hogy a kórházak korszerűsítésével nőtt azok befogadóképessége, az ott rendszeresített állomány és további tagozódás is jellemezte a változásokat. Ezért teljesen indokolt, hogy minden egészségügyi intézeteinkben ahol a funkcionális feladatok egyfelől megkívánják, másfelől az intézet létszáma a 100 főt meghaladja az eddigi egy politikai helyettes mellé instruktorként beállítását.

A tábori kórházakban folyó tevékenység a korábbi egysíkú, egyirányultságú ellátás helyett ma többprofilra fejlődik fel és ez megkívánja, hogy a szakmapolitikai munka is ennek megfelelően szélesedjék.

Nem kevésbé fontos az is, hogy figyelembe véve a létszám-növekedést, valamint az itt szolgálók összetételét lehetőség nyílik személyi feltételek révén is a pártpolitikai munka differenciáltabb, az állománykategóriához jobban igazodó szervezésére. Azt is őszintén meg kell mondanunk, hogy a tábori kórházak politikai vezetésére a szűken értelmezett pártpolitikai munka mellett jónéhány olyan vezetési, szervezési, ha úgy tetszik igazgatási feladat hárul, amelyek más katonai szervezetekben a parancsnokok által kielégítően megoldást nyer. Valójában itt arról van szó, hogy a tábori kórházak parancsnokainak zöme nem rendelkezik a szükséges vezetői és főként katonavezetői jártassággal és így ezekben a kérdésekben több segítséget vár politikai helyettesétől. De talán még ennél is fontosabb, hogy a kórházparancsnokok lévén maguk is orvosok, idejük jelentős részét a műtő-asztalnál, vagy a betegágynál töltik szakmai felkészültségük szerint. Ez ugyancsak a politikai munkások operatív, az intézet vezetésével kapcsolatos teendőit növeli.

Igazán ezekben az években lezajlott gyakorlatok során próbáltunk szembenézni azzal a ténnyel, hogy milyen feladatok hárulnak a pártpolitikai munkásokra a betegállomány részéről. Tanulmányoztuk az ezzel kapcsolatos háborús, mindenekelőtt szovjet irodalmat is. Bizony, ha valaha is fontos, az elesett emberek körében különösen nélkülözhetetlen a jó szó, az emberi törődés, a segítségnyújtás. Nem egyszerűen a betegek tájékoztatása a kialakult helyzetről, persze az is, hanem ennél lényegesen több és bővebb tennivalók hárulnak a politikai munkásra a betegek körében. Ezt csak az orvosok és betegápolók aktív közreműködésével lehet elvégezni. Ma még alig belátható milyen jelentősége lehet a betegek körében kialakuló közérzetnek, milyen gondolatok, törekvések és szándékok alakíthatók ki körükben.

Végül, de nem utolsó sorban ez a helyzet lényegesen megjavítaná a pártalapszervezet létrehozásának, működésének feltételeit. Hiszen, más békében élő szerveknél jól bevált gyakorlatot követve ebben az esetben kézenfekvőnek tűnik a politikai instruktorhoz a pártalapszervi vezetőség titkári funkcióját rögzíteni. Ez lényegesen javítani fogja a párt alapszervezetek működőképességét, akcióképességüket és szervezetségüket. Hiszen a pártpolitikai apparátusba lebiztosított állomány jártassága és felkészültsége csakúgy, mint a tartalékos képzés, továbbképzés irányultsága nagymértékben hozzájárul a pártmunka eredményes szervezéséhez, irányításához.

A következő, az egészségügyi intézetek szervezésével összefüggő változás, a korábbi kórházbázis főnökségek egészségügyi dandárokká történő átalakításával kapcsolatos. Bár ezek a dandárok alapvető rendeltetésüket és működési elveiket tekintve átveszik és folytatják a kórházbázis főnökségek szerepét, de belső korszerűsítésük révén mozgékonyabbá, működési feltételeiket tekintve biztosítottabbá válnak.

Ennek egyik lényeges eleme a kiszolgáló és ellátó zászlóalj új szervezete. Mennyiségi növekedése és minőségi összetétele módot nyújt arra, hogy a dd. több, megosztott település vagy irány alapján is fennakadás nélkül végezze munkáját. Ezért a pártpolitikai apparátus felépítése kell, hogy kövesse a megnövekedett feladatokat. A funkcionális feladatokat és a szervezeti elemeket figyelembe véve szükséges, hogy a zászlóaljnál 5 főből álló pártpolitikai apparátus működjön. Ez

a létszám abból az alapelvből is fakad, amely a legutóbbi döntések alapján század-politikai megbízottak bevezetését határozta el. Így a zászlóaljnál szükséges egy politikai helyettes, egy főinstruktor – aki egyben a pártalapszervezet titkára és három instruktor szükséges, akik a három ellátó századpolitikai helyettesi feladatkört látják el.

A dandár szervezeteiben a jelenlegi állománytábla szerinti apparátussal egyetértünk, kivéve a vérellátó állomást és a sebesült szállító századot. Véleményünk szerint a vérellátó állomás munkájának jelentősége, az adott dolgozó mintegy félszáz ember körében szerveződő pártpolitikai tevékenység szervezése szakértő irányítót kíván. Így itt egy politikai helyettes beállítása szükséges. A sebesült szállító század nagyságrendje – másfélszáz ember – feladatának bonyolultsága – három irányba tevékenykedhet – indokolja, hogy a politikai helyettes mellé egy instruktor beállításra kerüljön.

Végül a dandár politikai osztályának szervezetét a következő elvek alapján alakítsuk. Figyelembe kell vennünk az alaprendeltetést, a működés elveit, az alkalmazás körülményeit, amelyek alapján arra a következtetésre kell jutnunk, hogy egy erős politikai szervezetre van szükség, amelyik képes a felső útmutatások birtokában szervezni és irányítani a dandár pártpolitikai munkáját. A politikai osztály összetételét és létszámát a politikai munka funkcionális feladatai és a dandár szervezeti tagoltsága határozza meg.

Valamelyest részletesebben azért foglalkozunk a dandár politikai szervének elemzésével, mert ezt tekintjük irányadónak, a többi dandár politikai szervezetének összetételére vonatkozóan. A politikai osztály funkcionális feladatának kell tekintenünk:

- az alkalmazással kapcsolatos – a harcbiztosítással – közvetlenül összefüggő feladatokat;
- a párt-, KISZ-szervezetek munkájának szervezésével, irányításával, nyilvántartási teendőivel kapcsolatos kérdéseket;
- az állomány körében folyó felvilágosító agitációs munka szervezése;
- a csapatok és intézetek fegyelmével, rendjével, a kitűntek népszerűsítésével kapcsolatos teendők;
- az információs, tájékoztató tevékenység;
- a helyi lakosokkal való kapcsolat és a területi politikai szervezés feladatai;
- az alárendelt csapatok és intézetek politikai munkájának helyszíni segítése, felügyelete.

A felsoroltakból kitűnik, hogy az osztály létszámát összetételét megközelítően állandónak tekinthetjük, ettől lényeges eltérésre az alkalmazásban mutatkozó változás esetén kerülhet sor.

A legutóbbi gyakorlaton az ellátó dandár alkalmazásának körülményei között vizsgáltuk a politikai osztály helyzetét, feladatát, szervezését. Az itt szerzett tapasztalatok is azt a feltevésünket igazolták, hogy a központhadtáp alárendeltségében szerveződő dandárokra a felsorolt funkciókat figyelembe véve mintegy 9 fős politikai osztály létrehozása indokolt.

Visszatérve az egészségügyi dandárok kérdésére azzal kívánjuk zárni fejtegetésünket a pártpolitikai apparátus szervezéséről, hogy a most jóváhagyott szervezet és az általuk javasoltak között néhány fős, dandáronként 4–5 fő eltérés van. Az eltérés a gyakorlatat nyújtotta tapasztalatok elemzéséből fakad, amelynek megoldásában két út járható. A jelenlegi tervezési időszak véglegesített létszám-

adatai arra nyújtanak lehetőséget, hogy a szervezeteken belüli átcsoportosítással, a legfontosabb elvét követve korrigáljuk a szervezeteket. A másik út, hogy a következő tervciklusban tervezni és érvényesíteni kell az így már nyilvánvalóvá vált igényeket.

Míndez persze nem jelenti azt, hogy az egészségügyi dandárok pártpolitikai apparátusa ma nem lenne képes teljesíteni feladatait. Erről szó sincs. Hiszen az előző tervciklushoz képest szervezetileg és létszámban is növeltük az apparátust, amelytől a pártpolitikai munka hatékonyabb végzését joggal elvárhatjuk. A változás és fejlesztés igénye, a következő tervciklus előkészítését hivatott szolgálni.

b) Az eddigiektől sokban eltérő új szervezeti elemként belépő ellátó dandár pártpolitikai apparátusának bár nem kell mindent előről kezdeni, hiszen a TEB és a TMB feladatainak gyakorlása során sok azonos, vagy közel hasonló tevékenység ismétlődik az új szervezetekben is, azonban lényegét tekintve a feladatot új módon kellett megközelíteni. A már említett gyakorlaton volt lehetőségünk számvetést készíteni és megalapozott következtetéseket levonni a dandár pártpolitikai szervezeteire és feladataira vonatkozóan.

A pártpolitikai apparátus jelenlegi felépítése – amelyet a tervezett állománytáblák tartalmaznak – jó feltételeket teremtenek a folyamatos és hatékony politikai munka végzésére.

A politikai osztály szervezetének kialakítása során azokból az elvekből indultunk ki, amelyeket már az egészségügyi dandároknál felvázoltunk, azzal kiegészítve, hogy az ellátó dandár egy vagy több irányba fejt ki tevékenységét, illetve, hogy mobil készletei mellett az állandó készletekkel történő utánpótlása is nagy volumenű feladatát képezi. Az azonban már most látható, hogy a politikai osztály tevékenységében a jelenlegi szervezet mellett igen nagy figyelmet kell fordítson az alárendelt csapatok és intézetek közvetlen, helyszíni segítésére.

Az ellátó dandár politikai osztályának szervezetét 9 főben elégségesnek tartjuk és ez módot nyújt arra, hogy a szervezeten belül átcsoportosítást hajtsunk végre.

A híradó, műszaki századoknál szervezett 2–2 fő pártpolitikai munkás képes feladatát teljesíteni, alkalmazásuknál a tábori kórházaknál felvázoltakat itt is irányadónak tekintjük.

Nagyobb gondot a dandár zászlóaljainál szervezett apparátus létszáma okoz. Ugyanis a zászlóaljak tervezésénél a korábbi felfogás által elfogadott 3 főt vettük figyelembe. Ezt azonban az élet felülbírálta. Úgy gondoljuk, azok a zászlóaljok, amelyekben 3 százados, vagy ennek megfelelő tagozódás, valamint egynél több működési irány és mintegy félezer katona tevékenykedik az apparátusnak 5 főből kell állnia.

Így a kiszolgáló ellátó zászlóalj 2 fős apparátusa, de különösen a gépkocsi zászlóalj 3 fős, az üzemanyag szállító zászlóalj 3 fős apparátusa mindenképpen kevés és erre a következő tervezési időszakban vissza kell térnünk. Mai állománytáblánk alapján a zászlóaljokban 1 politikai helyettes és 2 instruktor munkájának megszervezésében azt tartjuk helyesnek, hogy az egyik instruktor a pártalapszervezet titkári feladatait is ellátja, a másik pedig a zászlóalj tagolt alkalmazása esetén a másik irányban ténykedő alegységénél végzi a pártpolitikai munkát.

c) A vasúti és közúti dandárok, az űr- és biztosító ezred, a hadifogyógyűjtő állomás és más háborúban felállításra kerülő szervezetek pártpolitikai

apparátusának szervezése érdemileg nem változott az előző tervidőszakhoz képest. A szervezeti elemek növekedése, növelte a politikai apparátus létszámát és az irányító politikai osztály feladatát.

d) A hátszág egészségügyi alakulatok parancsnokságának békében létrejövő szervezete és háborús működésének feltételeit a ráháruló feladatok és egyéb olyan körülmények határozzák meg, amelyek a központhadtápban érvényesülő irányítási renddel kapcsolatosak. Ezekre az irányítás áttekintése során kitérünk. A HEAP politikai osztályát alkalmassá kell tennünk a háborúban hozzá tartozó szervek és intézetek irányítására. Alapvetően dandár szintű politikai osztály működésével számolunk mintegy 9 fővel.

Az alárendeltségében tartozó mozgókórházcsoport-főnökség 6 fős politikai osztálya a HEAK közvetlen irányításának eredményeként és az alárendelt szervezetek alacsonyabb száma miatt (az eü. dd. viszonyítva) képes a ráháruló feladatokat ellátni. Az alárendelt szervezetekben, intézetekben szervezett politikai apparátusra vonatkozóan, az egészségügyi dandároknál kifejtetteket tekintjük irányadónak.

e) A politikai apparátus jelenlegi szervezete a központhadtáp középírányító szerveinél a közlekedés kivételével egy kevés kiegészítéssel alkalmas háborús feladatainak ellátására. Ezek megerősítése egy-egy fő instruktossal azért is indokolt, mert minden bizonnyal a jelenleg üzemi joggal működő pártvezetőségek folyamatos munkája a körülmények miatt nem lesz biztosítható.

A közlekedési szolgálat és a KSZFI békében megnövekedett feladatai egy instruktorki beállítását teszi szükségessé, háborús feladatainak teljesítése pedig dandár szintű politikai osztály szervezését indokolja.

Összefoglalva a pártpolitikai apparátus szervezeti helyzetét fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy sikerült teljesíteni az erre a tervidőszakra vonatkozó elképzeléseinket, és a korszerűsítés eredményeként tovább nőtt az apparátus lehetősége. Nem feledkezhetünk meg azonban arról, hogy ez a lehetőség csak céltudatos munka, eredményes felkészítés révén válhat valósággá. Ezért is soronkövetkező feladatunknak az új szervezetek és a fejlesztésben szereplő változások nyomán szükséges korrekciók végrehajtását a harcászati tervekben és a lebiztosított állomány minél gyorsabb felkészítését tekintjük új, megnövekedett tennivalóikra.

II.

A központhadtáp pártpolitikai munkájának nébány sajátossága, az irányítás tartalmi feladatai

a) Békében és háborúban egyaránt a pártpolitikai munka irányításával szemben támasztott tartalmi követelmények az MSZMP PB 1967. márc. 7. határozatában, valamint a politikai főcsoportfőnök 020. sz. intézkedésében kerültek meghatározásra.

Az elmúlt évek során a háborús feladatokra történő felkészítés részeként sokat tettünk a politikai munka irányításának fejlesztése érdekében. Ennek során tovább tisztázódtak az egyes vezetési szintek funkcionális kötetelmői, valamint azok a sajátosságok, amelyek a hadtápbiztosítás kialakult rendjéből fakadtak. Úgy ítéljük meg a mögöttünk álló időszakot, hogy az gazdag tapasztalatokkal szolgált és kellő alapot teremtett az újabb fejlesztés végrehajtására.

Az irányítás tartalmi kérdései közül az alábbiak bírnak vizsgálatunk szempontjából nagy jelentőséggel:

- a központhadtáp eddigi felépítése, a pártpolitikai munka irányításában azt a felfogást erősítette, hogy a Hadtápfőnökség Politikai osztálya mindenekelőtt a központhadtáp hátszágban települt szervezeteit és intézeteit irányítja és csak elvi útmutatásokkal vezeti a központhadtáp elvonuló részét, a tábori hadtápot.

Ezt a szemléletet erősítette az az objektív helyzet is, hogy még a Hadtápfőnökség Politikai osztálya négy tiszttel végzi munkáját, a TH politikai osztálya 18 főből áll,

- a központhadtáp elvonuló állománya körében folyó pártpolitikai munka tartalmi követelményeire, az átalárendelés feltételezése mellett egy megszokott felelősség érvényesült, amely az egységes vezetés, irányítás elveit zavarta;

- hasonlóan nagy jelentőségű esemény volt a Számítási Év bevezetése, amely a pártpolitikai szervek irányítására, készenlétének elérésére befolyást gyakorolt;

- komoly gondokat okozott a hátszágban tevékenykedő egészségügyi csapatok politikai munkájának irányítása, nem lévén olyan vezető testülete, amely ezeket összefogta, egységes rendben irányította volna;

- végül az irányítás egész rendjének eléggé tisztázatlan és gondok forrását jelentő helyzete abból fakadt, hogy a vezetés szintjei nem voltak kellően körülhatárolva, funkcionális feladataik rögzítve.

b) Egy másik, a pártpolitikai munkát érdemben befolyásoló körülmény a mozgósítás során létrejövő szervezetek és intézetek pártszervezeteinek kialakításával és irányításuk rendjével kapcsolatos.

A „Bástya-81” gyakorlat lényeges módon elősegítette a pártmunkára vonatkozó felfogást és gyakorlatot. A dolog lényege úgy ragadható meg, hogy alapvető törekvéseinknek tekintjük a pártszervezetek és testületek működésének biztosítását mindaddig és mindenütt ahol ennek a reális lehetősége fennáll.

Így például a mozgósítás során felállításra kerülő szervezetek pártalapszervezetének, vezetőségének létrehozásában csak akkor és csak ott kell szűkíteni az egyébként béke időszakban alkalmazott formákat és módszereket, ahol erre a körülmények és az idő nem nyújt lehetőséget.

Ez a felismerés és szándék azt a nagyon fontos nélkülözhetetlen erőforrást kívánja minden körülmények között biztosítani, amelyet a pártszervezetek és párttestületek a rendkívüli körülmények közepette nyújtani képesek.

A fentiekből kiindulva, a központhadtáp területén békében is funkcionáló üzemi jogú pártvezetőségek tevékenységét a rendkívüli körülmények között is szeretnénk megőrizni. Ha – a különböző helyőrségekből kialakult irányító párttestület nem tud funkcionálni, ott és arra az időre a politikai szervek gyakorolják ezeket a funkciókat. Ha a helyzet azonban megengedi a párttestület munkáját felújítani, folytatni kell.

Valamelyest bonyolultabb a mozgósítás során felállításra kerülő pártszervezetek kérdése. Itt is természetesen a legrövidebb idő alatt gondoskodni kell az alapszervezetek megalakulásáról, működési feltételeik biztosításáról. Bizonyos mértékig változott a szervezetek korszerűsítése kapcsán a pártszervezetek felépítésére vonatkozó eddigi gyakorlat.

Mi azt az elvet valjuk, hogy háborús körülmények között a választott párttestületek, csapatok, intézet szinten képesek funkcionálni. Eddig a központhadtáp

csapatainak és intézeteinek jelentős részében egy pártalapszervezet létrehozására törekedtünk. A most végrehajtásra kerülő szervezeti korszerűsítés mindenekelőtt a dandár szervezet elterjedése és benne a nagy létszámú zászlóaljak létrehozása, valamint egy-egy dandár többirányba történő alkalmazása indokolja, hogy az alapszervezeteket az alegységekben és pártvezetőségeket a zászlóalj, ezred vezetési szinteken hozzuk létre.

Ebből az okfejtésből az is következik, hogy dandár és ettől magasabb vezetési szinten a választott párttestületekre háruló irányítási feladatokat a politikai osztályok látják el.

c) A pártpolitikai munka irányításának tartalmi feladatai közül fontos sajátosságnak ítéljük meg, hogy a központhadtáp tevékenysége egyidejűleg bontakozik ki a háterszágban és a fronton. Ez különösen a konkrét feladatok differenciálásában és az operatív irányítás végrehajtásában állít jelentős követelményeket az irányító politikai osztály felé.

Ahhoz, hogy ezeket a sajátosságokat kellően érzékelhessük, át kell tekintenünk, a pártpolitikai munka legfőbb tennivalóit, a harchelyzetben. Ezeket az alábbiakban foglaljuk össze:

- a Magyar Szocialista Munkáspártnak, a haza megvédésére vonatkozó határozatának, ismertetése, megértése, elfogadtatása, és az abból fakadó konkrét feladatok értelmezése, a szervezet a csapat működésére vonatkozóan;

- a VSZ országainak valamint főparancsnokának direktívájából a harc a háború megvívására vonatkozó legfontosabb elvek megismertetése, elfogadtatása;

- a háború okainak jellegének és céljának megértetése, a baráti hadseregek internacionalista összefogásának és együttműködési készségének, mint a győzelem egyik feltételének biztosítása;

- a személyi állomány körében folyó ideológia munka hatékony végzése, az ellenséges ideológiai hatások elleni védelem szervezése;

- a magas eszmeiségen alapuló olyan akarati tulajdonságok, mint a bátorság, hősiesség, a győzelembe vetett hit, áldozatkészség, bajtársiasság és segítőkészség kialakítása és megszilárdítása;

- az egyszemélyi vezetés, a szervezettség, a fegyelem erősítése és fenntartása, a személyi állomány mozgósítása, a parancsok végrehajtása, aktív, kezdeményező, cselekvő készségének biztosítása;

- fegyvereinkbe, és erőnkbe vetett bizalom erősítése, saját és a szövetséges csapatok sikeres bemutatása az ellenség gyűlöletére való nevelés és felkészítés;

- a front és háterszág a hadsereg és a lakosság kapcsolatának szervezése, a harctevékenységek körzetében, a történelmi és kulturális értékek megóvása, a hadifoglyok és sebesültek körében folyó munka megszervezése;

- a személyi pótlás rendjében, valamint a tudatos tagfelvételi munkával, a kommunisták és KISZ-tagok célszerű elosztása és példamutatásuk elősegítése;

- a személyi állományról történő minden oldalú gondoskodás feladatainak segítése, és ellenőrzése.

E felsorolt és alapvetőnek ítélt feladatok megszervezésének irányítása és konkrét végrehajtása, önmagában bonyolult, átgondolt, tervszerű munkát igényel. Ugyanakkor a már említett sajátosságból adódóan a központhadtáp harcrendjét, hadműveletét feladatait számba véve minden bizonnyal az előbb felsorolt feladatok végrehajtása más és más konkrét formát vesz fel függően az adott hadtáp csapat vagy intézet földrajzi elhelyezkedésétől, funkcionális feladattól és a konkrét hadműveleti helyzettől.

Különösen szembevetendő ez a sajátosság ha abból indulunk ki, hogy a központ-hadtáp jelentős része feladatát, békehelyőrségben lényeges szervezeti változtatások nélkül teljesíti még másik jelentős része a háború első napjaiban vagy azt megelőzően kerül felállításra, és igen rövid idő alatt körleteiket elhagyva esetleg több száz km-i távolságra megalakulási helyüktől fejtik ki tevékenységüket. Ezeknél a hadtáp csapatoknál és intézeteknél a pártpolitikai munka alapvető feladatainak megoldásánál a fenti sajátosságon túl még messzemenően figyelembe kell venni azoknak a vezető hadművelési szerveknek az útmutatásait, valamint a harcoló csapatok konkrét tevékenységét, amelyek kiszorgálását kell elvégezniük.

A felsoroltakból egyértelműen következik, hogy a Hadtápfőnökség Politikai osztályának irányító munkájában a harctevékenység pártpolitikai munkájának megszervezése során megkülönböztetett figyelmet kell fordítani, és intézkedéseiben konkrétan meg kell határozni mindazokat a követelményeket, amelyeket általánosságban minden hozzátartozó csapat és intézet politikai munkájában érvényesítenie kell, és külön ki kell térni azokra a követelményekre, amelyek az elvonuló hadtáp csapatok és intézetek tevékenységében, illetve a béke-helyőrségben vagy összpontosítási háborús körletben tevékenykedő csapatok és intézetek számára irányadóak.

d) A pártpolitikai munka tartalmi feladatainak áttekintését a politikai szervek tevékenységének számbavételével folytatjuk. Ezek közül a legfontosabbak:

- a Magyar Szocialista Munkáspárt honvédelmi politikájának megértését, végrehajtását biztosító politikai munka megszervezése, irányítása;

- a párt- és KISZ-szervezetek életének, tevékenységének szervezése, irányítása és ellenőrzése, továbbá a pártépítéssel, a pártfegyelmi munkával kapcsolatos feladatok elvégzése;

- az alárendelt parancsnok és politikai helyettesek politikai tevékenységének irányítása;

- a személyi állomány eszmei-politikai szilárdságának biztosítása, a burzsoa-ideológiai és ellenséges propaganda elleni védelemmel kapcsolatos feladatok megszervezése;

- az öntudaton alapuló vasfegyelem magas szinten tartását elősegítő politikai munka szervezése;

- az agitációs munka irányítása, a hangulat elemzése, befolyásolása, a politikai tájékoztatás megszervezése;

- a propaganda és a kulturális munkával kapcsolatos feladatok végzése;

- a speciális propaganda feladatainak megszervezése;

- a baráti hadseregekkel közös harc feladatok végrehajtása során a szövetséges csapatok politikai szervezeteivel történő feladatainak végrehajtása;

- a politikai munkás-állomány kiegészítése és pótlása;

- a politikai munka végzéséhez szükséges, anyagi, technikai ellátás megszervezése;

- a politikai vezetés folyamatosságát biztosító rendszabályok kidolgozása és bevezetése.

e) A pártpolitikai munka tartalmi követelményeinek megvalósításában meghatározó szerepet játszik az egyszemélyi parancsnok. A központ-hadtáp csapatainak és intézeteinek szervezeti felépítéséből és vezetéséből fakadóan megkülönböztetett figyelmet kell fordítanunk az egyszemélyi parancsnokok felkészültségének a pártpolitikai munka szervezésének és vezetésével kapcsolatos ismereteinek elsajá-

títására. Alapvetőnek kell tekintenünk, hogy mint egyszemélyi vezető oszthatatlan politikai, jogi és erkölcsi felelősséggel valósítja meg a politikai és katonai vezetés egységét. Felelős azért, hogy az általa vezetett szervezet tevékenységében a párt politikája maradéktalanul érvényesüljön a személyi állomány politikai állapota, harci-fegyelmi felkészítése és vezetése valamint az állományról való minden oldalú gondoskodás politikai céljainkkal egyezően valósuljon meg. A parancsnok a politikai munkával összefüggő feladatok végrehajtására az alárendelt parancsnokoknak politikai szerveknek parancsokat, utasításokat ad.

E feladat eredményes végrehajtása, akkor biztosítható, ha a parancsnok elhatározásainak meghozatalánál, valamint a harctevékenységek tervezése, szervezése és irányítása során tanulmányozza a politikai munka követelményeit, az alárendelt politikai állapotát és fegyelmi helyzetét, az ellenséges csapatok morális mutatóit, továbbá azokat a tapasztalatokat és változásokat, amelyek e tényezőkben végbemennek időben intézkedik a politikai munka fő irányaira és feladataira, biztosítja annak, személyi, anyagi feladatait és megszervezi a törzs, valamint a politikai szerv folyamatos együttműködését. A politikai munka irányításában és végrehajtásában nagy szerepet játszik az alárendelt parancsnokok aktivitásának kiváltása és fejlesztése.

A parancsnokok a pártpolitikai munka végrehajtásában támaszkodnak a politikai szervek, a politikai helyettesek szakértelmére, munkájára. A politikai munka hatékonyságát számos körülmény befolyásolja, amelyek közül az alábbiak számba vételét nélkülözhetetlennek tekintjük:

- a csapatok politikai állapotának és a harc-feladatokra történő állandó készenlétnek fenntartása érdekében végzett folyamatos politikai tevékenység;
- a harc helyzetét vonatkozó adatok folyamatos gyűjtése, tanulmányozása, és értékelése, a helyzet pontos ismerete, a törzsek és politikai szervek közötti együttműködés és kölcsönös tájékoztatás biztosítása;
- a konkrét helyzet-elemzés alapján idejében hozott, rövid és világos intézkedések kiadása, valamint azok megszervezésének és végrehajtásának ellenőrzése;
- a parancsnoki és a sorállomány politikailag aktivizálható széles rétegeinek bevonása a politikai munkába;
- a párt- és KISZ-szervezetek aktív tevékenységének biztosítása, a harc-feladatok végrehajtását biztosító politikai munka határozott és következetes vezetése;
- a személyi állomány differenciált és folyamatos tájékoztatása a politikai hangulat és a politikai magatartás megismerése azok befolyásolását szolgáló intézkedések megtétele;
- felsőbb intézkedés (parancs) hiányában az önálló döntés kockázatának bátor vállalása, a szükséges intézkedések kezdeményezése és végrehajtása;
- a feladatok végrehajtásához nélkülözhetetlen morális feltételek ismerete, illetve megteremtése és a szilárd katonai fegyelem fenntartása.

f) A pártpolitikai munka tartalmi felsorolását a politikai helyettes felelőségének és kötelességeinek áttekintésével fejezzük be.

A politikai helyettes felelős:

- a párt irányvonalának érvényesítéséért a kommunisták és ifjú kommunisták munkájának megszervezéséért;

- a katonai szervezet elé állított politikai célkitűzések megértéséért és megvalósításáért;
- a személyi állomány folyamatos mozgósításáért;
- a személyi állomány politikai állapotának szüntelen erősítéséért.

A politikai helyettes felelőségének csak akkor tud eleget tenni, ha végrehajtja azokat a követelményeket, amelyek lényeges összetevői a pártpolitikai munkának. Ennek érdekében a politikai helyettes köteles:

- tanulmányozni a politikai munka konkrét feladatait meghatározó intézkedéseket, határozatokat és a végrehajtást befolyásoló tényezőket.

Ezek egy részét veszélyeztetett helyzet, vagy a háború kirobbanásának időszakában a felső politikai szervek adják ki. Más része ugyanakkor a mozgósításra kerülő csapatok, intézetek harckészültségi okmányaiban található meg:

- levonni a helyzetértékelésből, feladat-tisztázásból a politikai munkára vonatkozó következtetéseket, kialakítani a harc politikai munkájának elgondolását;

- jelenteni a parancsnoknak a döntéseihez szükséges politikai tényezőkről az állomány politikai hangulatáról, politikai magatartásáról és javaslatot tenni a feladatokra;

- biztosítani a párt- és KISZ-szervezetek politikai akcióképességét, meghatározni a harc politikai munkájának feladatait, végrehajtásának formáit és módszereit, továbbá az alárendelt parancsnokok és politikai munkások teendőit;

- kidolgozni a politikai munka tervét, szervezni annak végrehajtását;

- megszervezni és folyamatosan végezni a személyi állomány tájékoztatását, a párt és kormány határozatairól az előjárók döntéseiről a kialakult helyzetről és sikerekről, valamint a személyi állomány előtt álló közvetlen feladatokról;

- biztosítani a fegyelmi helyzet különösen a harci szellem szilárdítására irányuló politikai munka hatékonyságát;

- mozgósítani a kommunistákat és KISZ-tagokat a harc feladatok önfeláldozó végrehajtására népszerűsíteni a kiemelkedő helytállást;

- fokozni az ellenség, a gyávaság, az árulás iránti gyűlöletet, biztosítani a személyi állomány ideológiai védettségét;

- megszervezni és biztosítani az együttműködő baráti hadseregek és társfegyveres testületek, valamint a helyi párt és állami szervekkel történő politikai együttműködést;

- segíteni és ellenőrizni a személyi állományról való minden oldalú gondoskodás feladatainak végrehajtását;

- megszervezni a politikai munkások helyes elosztását utánpótlását, továbbá biztosítani a mozgalmi szervek működésének feltételeit, valamint a politikai munka, anyagi, technikai és pénzügyi eszközeinek meglétét, pótlását és javítását;

- személyes példamutatásával, a párt- és KISZ-szervezetek az alárendelt parancsnokok és politikai munkások tevékenységének irányításával rendszeres helyszíni segítségnyújtással a legnagyobb megpróbáltatást jelentő harctevékenységben pedig személyes részvételével segítse a harc feladatok végrehajtását.

A felsoroltakból látható, hogy nem törekedtünk a pártpolitikai munka tartalmi kérdéseinek teljes áttekintésére. Ennek elvégzéséhez számba kell vennünk a különböző harckészültségű fokozatokat is, amelyek nagymértékben meghatározzák, befolyásolják a pártpolitikai munka tartalmát. Csupán egyetlen egy

megjegyzésre szorítkoznak e tekintetben, amely a számítási év bevezetésével, illetve a bevezetés konzekvenciáival kapcsolatosak a pártpolitikai munkára. Ez pedig a pártpolitikai szervek működésének, felállításának megszervezésében egy igen lényeges, új megközelítést, új lehetőséget jelent.

Az ezután fokozatosan felállításra kerülő hadtápszervezetek és intézetek pártpolitikai szerveinek megszervezése, e szervek felállítása, működőképességük elérése, funkcionális feladataik megértése és elsajátítása fokozatosan a számítási év nyújtotta lehetőségek kiszélesedésével történhet. Ebből adódóan tekintjük fontosnak mindenekelőtt a párt- és KISZ-szervezetek létrehozásának felállításának, működőképességének megteremtésére vonatkozóan azt az elvet, amely a megnövekedett idővállum tekintetében lényegében alig tér el a békeállapotok normáitól, szabályaitól. A számítási év bevezetése lehetővé teszi a pártpolitikai szervek fokozatos létrehozását, és a Magyar Szocialista Munkáspárt 1967. márc. 7-i határozatában a rendkívüli állapotra történő áttérés lépcsőzetes olyan bevezetését, amely biztosítja a munka folyamatosságát, valamint az újjonnan jelentkező funkciók maradéktalan érvényesítését. Összefoglalva az eddig elhangzottakat, az alábbiakban rögzíthetjük a pártpolitikai munka irányításának követelményeit.

A politikai munka irányítása, magában foglalja a szilárd politikai állapot, és harcfegyelem állandó fenntartását, erősítését és arra ható tényezők folyamatos elemzését és ismeretét, a szükséges döntések meghozatalát, a végrehajtás feltételeinek megteremtését, segítését és ellenőrzését. A politikai munka irányításával biztosítani kell a parancsnokok, politikai munkások, a párttagok és KISZ aktivisták példamutatását és aktivitását, az egész személyi állomány állandó és önfejlődő harc készségét, a harci tapasztalatok hasznosítását.

A következő fejezetben azokat a kérdéseket kívánjuk számba venni, amelyek a központhadtáp szervezeteinek, csapatainak, intézeteinek korszerűsítésével vannak kapcsolatban, és lényeges befolyást gyakorolnak az irányítás rendjére.

III.

Mint a bevezetőben már említettük a hadtápszervek korszerűsítésének egy lényeges eleme, hogy egy tagozattal csökkentik a harcoló csapatok ellátásának rendjét, annak révén, hogy a táborig hadtápszervezeteit és természetesen feladatait szervezesebben integrálja a szakági vezetés, illetve a hadtápfőnök alárendeltségében. Ezt természetesen nagymértékben befolyásolja a pártpolitikai munka irányítására vonatkozó elképzeléseinket és terveinket. A legalapvetőbb kérdés, amelynek megoldását a jelen gyakorlat körülményei és a korszerűsítés feladatai elénk állítanak, abban foglalható össze, hogy a korábbi a központhadtápból elvonuló csapatok, pártpolitikai munkájának viszonylag önálló szervezése helyett, a központhadtáp valamennyi szervezetében, pártpolitikai munka egysége a hadtápfőnök politikai vezetője és osztálya által történő vezetésének rendjét kell kialakítani, feltételeit megteremtteni és a gyakorlati tapasztalatokat az elkövetkező évek konkrét feladatainak függvényében kialakítani. Ebben a megváltozott helyzetben a politikai irányítás rendszerén belül a központhadtápot figyelembe véve a legnagyobb figyelmet a hadtápfőnökség Politikai osztályának helyzetére, szervezetére és feladataira, valamint az elvonuló hadtáp-csapatok és intézetek, politikai irányításának kérdéseire, szervezetére és funkcióira fordítjuk.

A központhadtáp korszerűsítésének elvei elsőként a „BÁSTYA-81” gyakorlaton kerültek szembesítésre az étellel. Ezen a gyakorlaton nemcsak szemléletileg, hanem a végrehajtás mindennapjaiban is sikerült áttekinteni azokat az új követelményeket, amelyek a hadtáp ellátás korábbi lépcsőzésének megváltoztatása jelentett. A gyakorlat tapasztalatai egyértelműen mutatják, hogy a Hadtápfőnökség politikai osztálya a korszerűsítést követően a pártpolitikai munka irányításában, közvetlenül a hátország és elvonuló hadtápcsapatok és intézetek folyamatos és megszakítás nélküli vezetését kell biztosítsa. Köztudott, hogy a központhadtáp politikai osztálya alul-szervezett és az állandó harcckészültség pártpolitikai munkájának irányítása és szervezése komoly nehézségek árán valósul meg. Ezért is a „BÁSTYA-81” tapasztalatainak birtokában megváltoztattuk a Hadtápfőnökség politikai osztályának háborús szervezetére vonatkozó elgondolásunkat, és a korábbi 4 hivatásos és 1 polgári helyett, napjainkban 6 hivatásos és 2 polgári dolgozó számbavételével készítjük el harcckészültségi terveinket, és vesszük figyelembe a politikai osztályra háruló feladatokat. Természetesen ezt is szükségmegoldásnak tekintjük, hiszen a központhadtáp egészének a hátországi és elvonuló hadtápszervezetek méreteit figyelembe véve a pártpolitikai munka tartalmi és szervezeti feladatainak maradéktalan végrehajtásához az így rendelkezésünkre álló erő is kevésnek bizonyul. Miután a politikai osztály háborús létszámának növelésére napjainkban nincsenek meg a reális feltételek, ezért a háborúra történő felkészítés és a háborús feladatok eredményes elvégzésének csak egyetlen járható útja van. Ez pedig abban fogalmazható meg, hogy az állandó harcckészültség időszakában bármennyire is lefoglalnak bennünket a béke-kiképzés és felkészítés mindennapi gondjai, következetes és folyamatos munkával elő kell készítenünk fokozott harcckészültségi állapotok pártpolitikai munkájának irányításával összefüggő tennőinket, mindazon terveket és okmányokat, amelyek a háborús irányítás nélkülözhetetlen kellekei és amelyek nagymértékben elősegíthetik bonyolult körülmények között folyó tevékenységünket.

Mint ahogyan a „BÁSTYA-81” gyakorlat során úgy az év elején végrehajtott törzsfoglalkozás keretében a most folyó gyakorlat keretében és minden soronlevő ezt követő gyakorlatok valamennyiében végre kell hajtánunk azokat a tervező, szervezői feladatainkat, amelyek az átmenet előkészítését és a háborús körülmények között folyó vezetést elősegítik. Melyek azok a kérdések, amelyeket az állandó harcckészültség időszakában, illetve béke-kiképzés során megrendezendő kerülő gyakorlatok folyamatában el lehet végezni:

- állandóan és folyamatosan figyelemmel kell kísérni a hátországi és elvonuló hadtápcsapatok, szervezetek és intézetek funkcionális feladatait, konkrét tevékenységük formáit és ezekből kiindulva meghatározni a pártpolitikai munka olyan követelményeit, amelyek e tevékenység sajátosságaiból fakadnak;

- a sorkerülő törzsfoglalkozás és gyakorlatok folyamatában az elképzelt, de a valósághoz igen közel álló harchelyzet körülményeinek számbavétele alapján ki kell dolgozni azokat a terveket, és intézkedéseket, amelyek a fokozott harcckészültség bevezetésével, illetve a háborúra történő áttérés feladataival kapcsolatosak;

- tanulmányozni kell a központhadtáp pártpolitikai szerveinek felépítését, fejleszteni kell a pártpolitikai szervek készenlétét, a gyakorlatok és továbbképzések rendszerében biztosítani kell a lebiztosított pártpolitikai állomány összetételének fejlesztését;

- tanulmányozni kell az alkalmazás körülményeit az ellenséggel való találkozás formáit, és elő kell készíteni az arról szóló tájékoztatást, a személyi állomány ideológiai védettségével kapcsolatos rendszabályokat.

A másik igen fontos körülmény, amely a Hadtápfőnökség Politikai Osztály tevékenységében a háborúra történő felkészítés elősegítését szolgálhatja, az együttműködés kérdéseinek elemzése, megítélése az együttműködésre vonatkozó következtetések levonása, és a béke-időben elvégezhető együttműködési feladatok szervezése. A központhadtáp alkalmazásának elveit figyelembe véve minden bizonynyal a pártpolitikai munka eredményes végzése megkívánja együttműködni:

- a hátországi csapatok körében tevékenykedő politikai szervezettel;
- az elvonuló szárazföldi csapatok politikai szervezetével;
- valamint bizonyos mértékű kontaktust kell teremtenünk a szövetséges csapatok hadtápszervezetét irányító politikai szervezettel.

Ezt követően a politikai osztály szervezetét és háborúra történő áttérés feladatmegoszlását kell körültekintően elvégezni. A politikai osztály háborús szervezetében a várható alkalmazást figyelembe véve elengedhetetlen a politikai osztályvezető mellett egy függetlenített helyettes szervezése, amelynek feladata minden bizonynyal az elvonuló hadtápcsoportok politikai irányításának közvetlen végzése lesz. Ez azt is jelenti, hogy a politikai osztály a háborúra történő áttérést követően a központhadtáp mozgó csapatainak irányítására megalakuló előretolt hadtáp vezetési pont pártpolitikai munkájának szervezését és irányítását a politikai osztályból kikülönített osztályvezető helyettes végzi. Az előretolt hadtápvezetési pont politikai irányító szervezetére a későbbiekben részletesen kitérünk. Az így fennmaradó 4 hivatásos tiszt a következő fő funkció ellátásával kell, hogy foglalkozzon. Az egyik főtitst a párt- és KISZ-szervezetek munkájának kérdéseivel a párt- és KISZ-munka irányításának szervezésének a pártélet belső kérdéseinek összefogásával a tagfelvételek és fegyelmi ügyek valamint a nyilvántartás közvetlen irányításával kell, hogy foglalkozzék. A politikai osztály második főtitstje alapvető feladatként a központhadtáp szervezeteinek, intézeteinek és csapatainak alkalmazásából alapvető feladataiból fakadó egyszóval a harc-biztosítás feladataival kell, hogy foglalkozzék. A politikai osztály harmadik főtitstje, a propaganda és agitációs kérdéseit kell, hogy kézben tartsa, szervezze, és irányítsa a csapatoknál és intézeteknél folyó felvilágosító, megelőző munkát, foglalkozzon a harcban kiténtek népszerűsítésével. A politikai osztály negyedik tisztje a tájékoztató és információs munka kérdéseit tartja kézben, biztosítja a folyamatos tájékoztatás rendjét. Hozzá kell tartozzék a központhadtápnál a szervezettség, fegyelem és rendkívüli események nyilvántartásának feladatai is. A fentiekből következik, hogy a politikai osztályvezetőre hárul egyfelől a helyzetelemzésével megítélésével, a feladatok kialakításával a parancsnoki elhatározásokhoz szükséges politikai vezetés kialakításával a politikai szervezet fejlesztésével, utánpórlásával, egyszóval a politikai élet számtalan egyéb kérdésével történő foglalkozás. Ugyanakkor a politikai osztályvezető fogja össze a politikai osztály tevékenységét, munkáját. Közvetlenül irányítja a hozzátartozó alárendelt szervek és intézetek politikai szervezeteinek politikai helyetteseinek tevékenységét, és megszervezi azok helyszíni segítségét, ellenőrzését. A felsoroltak alapján könnyű belátni milyen feszes, szerves és megfeszített munka hárul a politikai osztályra a háborús körülmények között. Mindehhez hozzátartozik, hogy a hadtáp politikai osztályára hárul a H-2 vezetési ponton elhelyezkedett szervek és intézetek, politikai propaganda anyaggal és egyéb eszközökkel történő ellátása, valamint a H-2-n folyó

pártpolitikai munk koordinálása is. Ismételten hangsúlyozni kívánjuk a Hadtápfőnökség politikai osztálya e sokrétű feladat megoldását, eredményesen úgy biztosíthatja, ha időben a békefelkészülés az állandó harckészültség mindennapjaiban előkészíti, megszervezi és kialakítja mindazon terveit, intézkedéseit, amelyek meggyorsíthatják és természetesen megalapozhatják a háborús körülmények között végzendő irányító, szervező munkáját.

A központhadtáp korszerűsítésének természetesen nemcsak nehézségei, hanem előnyei is mutatkoznak a pártpolitikai munka irányításának szervezésének területén. Legfontosabb előnye abban fogalmazható meg, hogy a korábbi sokszintű hozzátartozó politikai szervek helyett kialakul és egyre egységesebb rendje teremődik meg a politikai osztályhoz tartozó politikai szervek szintjének. A jelenleg végrehajtott vagy végrehajtás alatt álló korszerűsítés azt eredményezi, hogy a politikai osztály alárendeltségéhez mindenekelőtt dandár szintű politikai szervek tartoznak, majd a jövőben és ehhez csak néhány közvetlen alárendelt szerv vagy intézet irányítása tartozik még. Ez azt jelenti, hogy a korszerűsítés e tervidőszakra vonatkozó feladatainak végrehajtását követően a központhadtáp politikai osztályának alárendeltségébe a következő politikai szervek tartoznak:

- a központi „M” törzs;
- a közlekedési főigazgatóság;
- a hátország egészségügyi parancsnokság;
- a ruházat ellátó központ;
- az ételmezési ellátó központ;
- az üzemanyag ellátó központ;
- a szociális és üdültetési igazgatóság;
- a hadtápkiképző központ;
- az MN Hadtáp Rendszerszervező és Adatfeldolgozó központ;
- a HM ellátó igazgatóság.

Ez a szervezeti rend egységesebb a korábbinál, egyértelműbbé és összefogottabbá teszi az irányítást. Fontos körülménynek ítéelhetjük meg, hogy a hátország egészségügyi parancsnokság felállítását követően a tartalékos pártpolitikai munkások szervezése, pótlása és továbbképzése a központhadtáp minden szervezetében a pártpolitikai szervek közreműködésével történhet. Ezt követően tekintsük át a háborús irányításra történő áttérés főbb összefüggéseit.

Az így kialakított szervezeti rend egyidejűleg azt hivatott szolgálni, hogy minél rövidebb idő alatt képesek legyenek a szervezetek áttérni a háborús feladatok megoldására, és ebben az időben csakúgy, mint a későbbiekben folyamatos legyen vezetésük és irányításuk. Az így felvázolt szervezeti felépítés abban változik a háborúra történő áttérés folyamatában, hogy a központhadtáp előretolt csapatai, akik az elvonuló szárazföldi harcoló csapatok ellátásában vesznek részt, irányítására a Hadtápfőnökség kikülföníti az előretolt hadtápvezetési pontot, mely a hadtápfőnök akaratát, a front és a hadsereg hadtápbiztosításának rendszerében megvalósítja. Már említettük e vezetési pont politikai irányítását, a Hadtápfőnökség politikai osztályvezető helyettesének kikülfönítésével az előretolt hadtápvezetési pont politikai osztálya oldja meg. Ennek a politikai osztálynak alapvetően az a rendeltetése, hogy az elvonuló központhadtáp csapatok, szervezetek és intézetek pártpolitikai munkáját összefogja, és irányítsa, a Hadtápfőnökség politikai osztályvezetőjének intézkedései szerint. Az abban foglaltakat értelmezze, működésük konkrét körülményeihez igazítottan és természetesen tájékoztassa az előretolt csapatok és szervezetek helyzetéről a központhadtáp politikai osztályát.

A KHEL politikai osztályának felállítására egyetlen célszerű alternatíva kínálkozik. Mint említettük az osztályvezető a Hadtápfőnökség politikai osztályvezetőjének helyettese lesz. A KHEL politikai osztályvezetőjének helyettese a központi „M” törzsben tevékenykedő politikai helyettes lesz. A KHEL politikai osztályát annak az elvnek az alapján szervezzük, hogy az a pártpolitikai munka funkcionális feladatait közvetíti az alárendeltek felé, illetve informálja a felsőbb politikai szervet. Ezért a politikai osztály eddig felsorolt személyein kívül szükség van a politikai osztályon egy fő instruktorra az egészségügyi csapatok irányába, egy fő instruktorra az ellátó dandár irányába. A felsorolt 5 hivatásos személyen kívül szükség van egy polgári alkalmazottra, a párt szervezeti tevékenység nyilvántartására. Az utóbb felsorolt személyek békében történő lebiztosítását, úgy látjuk célszerűnek, hogy egy főt az ellátó dandár szervezetében, 1 főt a hátszág egészségügyi parancsnok szervezetében, és 1 főt a közlekedési főigazgatóság szervezetében kell lebiztosítanunk, felkészíteni és a KHEL megalakulásának pillanatában az ott lebiztosított személyek a KHEL politikai osztályára vonulnak be és feladatukat a KHEL Politikai osztályvezetőjének irányítása alatt végzik.

A felsoroltak alapján kirajzolódik ily módon az előretolt hadtápcsapatok, szervezetek, intézetek, pártpolitikai munkájának közvetlen irányító szerve, funkciója és feladata és működésének rendje. Ez ugyanakkor azt is megkívánja, hogy a KHEL törzsgyakorlásainak összekovácsolási gyakorlatainak folyamataiban módot kell teremteni a politikai osztály összehívásának, ki kell alakítani a politikai osztály működési rendjének háborús tevékenységének szabályzóit, harcokszüneti okmányait és annak alapvető elemeit még békében be kell gyakorolni.

A hátszági egészségügyi alakulatok parancsnokságának politikai osztálya az elvonuló egészségügyi csapatok átalárendelését követően közvetlenül a hátszágban tevékenykedő csapatok irányítását, illetve a békében működő katona-egészségügyi intézetek, pártpolitikai munkájának vezetését végzi.

A KHEL politikai osztályának ilyen szűk létszáma mint említettük arra a feladatra alkalmas, hogy a hozzá tartozó központhadtáp mozgó csapatainak szervezeteinek, és intézeteinek közvetítése a politikai irányítás tartalmi, formai követelményeit, szervezze a közöttük nélkülözhetetlen együttműködést, vegye figyelembe a szárazföldi csapatok, valamint a front hadtápjánál működő politikai szervek tevékenységét, és mindez alapján tájékoztassa a központhadtáp politikai osztályát a legfontosabb kérdésekről. A pártpolitikai munka funkcionális feladatainak az adott körülmények között elkerülhetetlen elemzésével, és szervezésével kapcsolatos munkában szorosan együttműködve a pánccelos és anyagi biztosítás előretolt lépcsőjén tevékenykedő politikai osztállyal válnak képessé.

Összefoglalóan le kell ismét szögezni, hogy tanulmányunkban, amely első megközelítésre a központhadtáp korszerűsítését követő és ahhoz igazodó pártpolitikai szervek felépítésére, tevékenységére vonatkozó elveknek a teljesség igénye nélkül vállalkoztunk, számba véve, hogy az előttünk álló gyakorlatok tanulságai alapján még minden bizonnyal korrekciókra, módosításokra kerül sor. Különösen vonatkozik ez a központhadtáp alárendeltségébe tevékenykedő valamennyi szerv, intézet konkrét helyzetére és az ott tevékenykedő politikai szervekre vonatkozóan. Úgy gondoljuk azonban, hogy tanulmányunk elégséges alapul szolgálhat az előttünk álló feladatok, a pártpolitikai munka szervezésének politikai szervek továbbfejlesztésének munkájához.